મુખ્ય સેવિકા

ICDS, આંગણવાડી અને મુખ્ય સેવિકાની કામગીરી

ડેમો

૦૫

પ્રશ્નો · જવાબ · સમજૂતી

અનુક્રમણિકા

ICDS, આંગણવાડી અને મુખ્ય સેવિકાની કામગીરી

ક્રમ	વિષય	પાનું
૧	મુખ્ય મુદ્દા	૩
૨	સેવા અને કામની તપાસ	૪
૩	કેન્દ્રનું કામ અને સામગ્રી	૫
૪	સંકલન અને આયોજન	૬
૫	સેવાની તપાસ અને આગળનું કામ	૭

(મુખ્ય પુસ્તક : ૧૨૮ પાનાં)

GUJTEST

ICDS, આંગણવાડી અને મુખ્ય સેવિકાની કામગીરી

સંકલિત સેવા

પૂરક પોષણ, આરોગ્ય સેવા અને શાળાએ જતાં પહેલાંનું શિક્ષણ એકબીજા સાથે જોડાયેલાં છે. બાળકને એક સેવા મળે એટલે બધી સેવાઓ મળી ગઈ એવું માનવું નહીં. બાકી રહેલી જરૂરિયાત ઓળખીને સંબંધિત સેવા સાથે જોડવી.

કામમાં મદદ અને તપાસ

મુલાકાતમાં ખામી જોવાની સાથે તેનું કારણ સમજવું. કાર્યકરને કામની સાચી રીત બતાવવી અને તેની સાથે અભ્યાસ કરાવવો. આગળની મુલાકાતમાં નક્કી કરેલું કામ થયું કે નહીં અને સુધારો થયો કે નહીં તે જોવું.

નોંધ અને અહેવાલ

અહેવાલના આંકડાને મૂળ નોંધ, બાળકની ઓળખ અને મળેલી સેવા સાથે સરખાવવો. ગેરમેળ મળે તો પહેલાં તેનું કારણ તપાસવું. સાચી નોંધથી સેવા બાકી હોય તેવા બાળક કે માતાને ઓળખવામાં મદદ મળે છે.

પરિવાર અને ગામનો સહકાર

મહિલા મંડળ, પંચાયત, શાળા અને પરિવાર સાથે સંપર્ક રાખવાથી સ્થાનિક જરૂરિયાત જાણી શકાય છે. બેઠકમાં કયું કામ કરવાનું છે, કોણ કરશે અને ક્યારે પૂરું થશે તે નક્કી કરવું. જરૂરી મદદ માટે CDPO અને સંબંધિત કર્મચારી સાથે સંકલન કરવું.

મુખ્ય સેવિકાનું કામ

કામ	શું જોવું?
આયોજન	પાત્ર લાભાર્થી અને બાકી સેવા
મુલાકાત	કામની રીત અને જરૂરી મદદ
નોંધની તપાસ	અહેવાલ અને મૂળ નોંધનો મેળ
સંકલન	યોગ્ય કર્મચારી કે અધિકારીની મદદ
અનુસરણ	નક્કી કરેલું કામ અને તેનો સુધારો

GUJTEST

સેવા અને કામની તપાસ

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૧. ICDSની “સંકલિત” સેવાઓનો યોગ્ય અર્થ કયો?

(અ) પોષણવિતરણથી બધી આરોગ્યતપાસ પૂર્ણ ગણવી
(બ) હાજરીથી દરેક બાળકનું રસીકરણ પૂર્ણ ગણવું
(ક) પૂર્વશાલેય શિક્ષણને બાકી સેવાથી અલગ રાખવું
(ડ) પોષણ, આરોગ્ય અને પ્રારંભિક શિક્ષણને જોડીને સેવાઓ આપવી

જવાબ : (ડ) પોષણ, આરોગ્ય અને પ્રારંભિક શિક્ષણને જોડીને સેવાઓ આપવી

સમજૂતી : બાળકની જરૂરિયાત પરસ્પર જોડાયેલી છે. પૂરક પોષણ, આરોગ્યસેવા અને શિક્ષણ વચ્ચે સંકલનથી સર્વાંગી સંભાળ મળે છે.

---

૨. મુખ્ય સેવિકા જુએ છે કે વજનમાપમાં કાર્યકર વારંવાર ભૂલ કરે છે. પહેલું યોગ્ય પગલું કયું?

(અ) બધાં અગાઉનાં માપ રદ કરી સરેરાશ લખવી
(બ) માપ લેવાની રીત બતાવી સાથે ફરી માપ લેવડાવવું
(ક) આગામી મહિને બીજો કાર્યકર આવશે ત્યાં સુધી રાહ જોવી
(ડ) ફક્ત માસિક અહેવાલમાં ભૂલ લખવી

જવાબ : (બ) માપ લેવાની રીત બતાવી સાથે ફરી માપ લેવડાવવું

સમજૂતી : કામની રીત બતાવવાથી કૌશલ્ય સુધરે છે. ત્યારબાદ નોંધ અને આગળના માપમાં સુધારો થયો કે નહીં તે ચકાસવું.

---

૩. માસિક મુલાકાતનું આયોજન કરતાં કયા કેન્દ્રને વધુ ધ્યાન આપવું યોગ્ય છે?

(અ) દરેક કેન્દ્રને ખામીની તીવ્રતા જોયા વગર સમાન પ્રાથમિકતા
(બ) જ્યાં હાજરી વધારે છે, ભલે અન્ય સેવા નિયમિત હોય
(ક) જ્યાં વૃદ્ધિની નોંધ અને પોષણવિતરણમાં વારંવાર ગેરમેળ મળે
(ડ) જ્યાં કાર્યકર સૌથી લાંબો અહેવાલ આપે છે

જવાબ : (ક) જ્યાં વૃદ્ધિની નોંધ અને પોષણવિતરણમાં વારંવાર ગેરમેળ મળે

સમજૂતી : સેવાની ખામી અને લાભાર્થીની જરૂરિયાત પ્રમાણે મુલાકાતને પ્રાથમિકતા આપવી. માત્ર સગવડ પ્રમાણે આયોજન પૂરતું નથી.

---

૪. અહેવાલમાં પોષણ મળેલાં બાળકો ૮૦ દર્શાવ્યાં છે, જ્યારે મૂળ નોંધમાં ૬૮ છે. પહેલું પગલું કયું?

(અ) સમયગાળો, ઓળખ અને મૂળ વિતરણનો મેળ તપાસવો
(બ) બંને આંકડાની સરેરાશ ૭૪ મોકલવી
(ક) મોટો આંકડો મોકલી આગળનું વિતરણ વધારવું
(ડ) નાનો આંકડો રાખી તપાસ બંધ કરવી

જવાબ : (અ) સમયગાળો, ઓળખ અને મૂળ વિતરણનો મેળ તપાસવો

સમજૂતી : ગેરમેળનું કારણ સમજ્યા વિના કોઈ એક આંકડો પસંદ કરવો યોગ્ય નથી. એક જ સમયગાળા અને સમાન વ્યાખ્યાની નોંધ સરખાવવી.

કેન્દ્રનું કામ અને સામગ્રી

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૫. પૂર્વશાલેય પ્રવૃત્તિમાં કાર્યકરને મદદ કરવા કયું કામ વધુ ઉપયોગી છે?

(અ) માત્ર તૈયાર મોંઘી કિટ આવે પછી પ્રવૃત્તિ કરવી **(બ)** સ્થાનિક સામગ્રીથી વયને યોગ્ય રમત બતાવવી

(ક) કેમેરા માટે પ્રવૃત્તિ કરી પછી સામગ્રી બંધ રાખવી **(ડ)** દરેક બાળકને એક જ લાંબી નકલ લખાવવી

જવાબ : (બ) સ્થાનિક સામગ્રીથી વયને યોગ્ય રમત બતાવવી

સમજૂતી : કાર્યકરને ઉપયોગી સામગ્રી અને પ્રવૃત્તિનું પ્રદર્શન આપવાથી રોજિંદા શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધરી શકે છે.

---

૬. કુપોષણ ધરાવતા બાળકની ઘરમુલાકાત માટે કઈ રીત વધુ યોગ્ય છે?

(અ) પરિવારની પરિસ્થિતિ જાણ્યા વગર એક જ ખોરાક ફરજિયાત કરવો **(બ)** ફક્ત બાકી હાજરીની સહી લઈ પરત આવવું

(ક) માતાની વાત વિના તૈયાર સૂચના વાંચવી **(ડ)** આંગણવાડી કાર્યકર સાથે આહાર અને સંભાળની મુશ્કેલી સમજવી

જવાબ : (ડ) આંગણવાડી કાર્યકર સાથે આહાર અને સંભાળની મુશ્કેલી સમજવી

સમજૂતી : સાથે મુલાકાત કરીને વાસ્તવિક અવરોધ જાણી શકાય છે. યોગ્ય સલાહ અને જરૂર મુજબ આરોગ્યસેવા સાથે જોડાણ ગોઠવવું.

---

૭. પૂરક પોષણનો જથ્થો ઓછો પડવાની શક્યતા છે. યોગ્ય કાર્યવાહી કઈ?

(અ) મૂળ જથ્થો, પાત્ર લાભાર્થી અને જરૂરિયાત ચકાસી સમયસર જાણ કરવી **(બ)** મળી ગયેલી સામગ્રીનો આંકડો વધારે લખવો

(ક) બાકી પરિવારોને કારણ જાણ્યા વગર દૂર રાખવા **(ડ)** આગામી વર્ષના આયોજન સુધી માગણી મુલતવી રાખવી

જવાબ : (અ) મૂળ જથ્થો, પાત્ર લાભાર્થી અને જરૂરિયાત ચકાસી સમયસર જાણ કરવી

સમજૂતી : આયોજન અને સંકલન માટે સમયસર સાચી જરૂરિયાત પહોંચાડવી જરૂરી છે. નોંધમાં ખોટો જથ્થો દેખાડવાથી સમસ્યા છુપાય છે.

---

૮. કેન્દ્રની સામગ્રીનો સંગ્રહ ચકાસતી વખતે કઈ ગોઠવણી વધુ યોગ્ય છે?

(અ) ઉપયોગની તારીખ કરતાં બહારનો રંગ વધુ જોવો **(બ)** માત્ર વધુ જથ્થો હોય તેને આગળ રાખવો

(ક) ખોરાક, દવા અને સફાઈનાં પદાર્થો ઓળખ સાથે અલગ રાખવાં **(ડ)** બધી વસ્તુઓ એક જ ખુલ્લા પાત્રમાં રાખવી

જવાબ : (ક) ખોરાક, દવા અને સફાઈનાં પદાર્થો ઓળખ સાથે અલગ રાખવાં

સમજૂતી : યોગ્ય ઓળખ અને અલગ સંગ્રહથી ગેરવપરાશ તથા દૂષણનું જોખમ ઘટે છે. જાળવણી અને સમયસર વપરાશ પણ ચકાસવા.

સંકલન અને આયોજન

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૯. ક્ષેત્રની બે જરૂરિયાત છે: ૧. બાકી રસીકરણ. ૨. ઘટકસ્તરે સાધનસામગ્રીની મદદ. યોગ્ય સંકલનનો ક્રમ કયો?

(અ) માત્ર સપ્લાયર સાથે; માત્ર વાલી સાથે
(બ) માત્ર CDPO સાથે; માત્ર લાભાર્થી સાથે
(ક) આશા-ANM સાથે; CDPO સાથે
(ડ) માત્ર શાળા સાથે; માત્ર આશા સાથે

જવાબ : (ક) આશા-ANM સાથે; CDPO સાથે

સમજૂતી : રસીકરણમાં આરોગ્ય વિભાગ સાથે અને ઘટકની જરૂરિયાતમાં CDPO સાથે સંકલન મહત્વનું છે. કામના સ્વરૂપ પ્રમાણે યોગ્ય સ્તર પસંદ કરવો.

---

૧૦. મુખ્ય સેવિકા CDPOને સમસ્યા રજૂ કરે ત્યારે કઈ માહિતી નિર્ણયમાં વધુ મદદરૂપ છે?

(અ) સમસ્યા, આધારભૂત નોંધ, કરેલ પ્રયત્ન અને જરૂરી મદદ
(બ) માત્ર ફરિયાદનો સાર, આધારભૂત નોંધ વિના
(ક) માત્ર કેન્દ્રના કુલ હાજરીઆંકડા, સમસ્યાની વિગત વિના
(ડ) માત્ર અન્ય કેન્દ્ર સાથેની સરખામણી, સ્થાનિક પ્રયત્ન વિના

જવાબ : (અ) સમસ્યા, આધારભૂત નોંધ, કરેલ પ્રયત્ન અને જરૂરી મદદ

સમજૂતી : ચોક્કસ અને ચકાસેલી માહિતીથી યોગ્ય સ્તરે ઉકેલ ગોઠવવો સરળ થાય છે.

---

૧૧. કેન્દ્રના માસિક આયોજનમાં ગામની જરૂરિયાતનો સમાવેશ કેવી રીતે કરવો?

(અ) દરેક ગામ માટે મુલાકાત વગર સમાન યાદી બનાવીને
(બ) માત્ર ઉપલબ્ધ ખાલી સમયને આધારે
(ક) ફક્ત ગયા માસના કાર્યક્રમની તારીખ બદલીને
(ડ) પરિવાર અને કાર્યકરની માહિતી સાથે બાકી સેવાઓ ઓળખીને

જવાબ : (ડ) પરિવાર અને કાર્યકરની માહિતી સાથે બાકી સેવાઓ ઓળખીને

સમજૂતી : સ્થાનિક જરૂરિયાત, લાભાર્થી અને બાકી સેવા ઓળખવી આયોજનનો આધાર છે. અગાઉની યોજના ઉપયોગી છે, પણ તે જ પૂરતી નથી.

---

૧૨. વાલીઓની બેઠક બાદ કઈ નોંધ વધુ ઉપયોગી છે?

(અ) ફક્ત રજૂ થયેલી ફરિયાદો, આગળનાં પગલાં વિના
(બ) ચર્ચાયેલ મુદ્દા, નક્કી કરેલ કામ અને જવાબદાર વ્યક્તિ
(ક) માત્ર હાજર સભ્યોની યાદી
(ડ) માત્ર ચર્ચાનો સમય અને સ્થળ

જવાબ : (બ) ચર્ચાયેલ મુદ્દા, નક્કી કરેલ કામ અને જવાબદાર વ્યક્તિ

સમજૂતી : આગળનું કામ અને જવાબદારી સ્પષ્ટ થાય ત્યારે બેઠકના નિર્ણયનું અનુસરણ થઈ શકે છે.

GUJTEST

સેવાની તપાસ અને આગળનું કામ

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૧૩. બે કેન્દ્રમાં હાજરી સમાન છે. Aમાં પોષણવિતરણ નિયમિત છે પણ વૃદ્ધિનો રેકોર્ડ અધૂરો છે. Bમાં રેકોર્ડ પૂર્ણ છે પણ વિતરણ અનિયમિત છે. કયો નિષ્કર્ષ યોગ્ય?

(અ) બંનેમાં જુદી સેવાની ખામીનું અનુસરણ જરૂરી છે **(બ)** માત્ર A સંતોષકારક છે

(ક) માત્ર B સંતોષકારક છે **(ડ)** હાજરી સમાન હોવાથી બંને સંપૂર્ણ સંતોષકારક છે

જવાબ : (અ) બંનેમાં જુદી સેવાની ખામીનું અનુસરણ જરૂરી છે

સમજૂતી : હાજરીથી જ સમગ્ર ગુણવત્તા નક્કી થતી નથી. વિતરણ અને પોષણસ્થિતિની દેખરેખ બંને જરૂરી સેવાઓ છે.

---

૧૪. કોઈ બાળક સતત ગેરહાજર છે. કાર્યકરને પ્રથમ કઈ બાબત સમજવામાં મદદ કરવી?

(અ) અન્ય બાળકનું નામ તેની જગ્યાએ લખવાની રીત **(બ)** તેની ઉંમરનો અંદાજ બદલી દેવાની રીત

(ક) પરિવારનો સંપર્ક કરીને ગેરહાજરીનું કારણ **(ડ)** નામ નોંધમાંથી તરત દૂર કરવાનું કારણ

જવાબ : (ક) પરિવારનો સંપર્ક કરીને ગેરહાજરીનું કારણ

સમજૂતી : ગેરહાજરી પાછળ સ્થળાંતર, આરોગ્ય કે પહોંચની મુશ્કેલી હોઈ શકે છે. કારણ જાણ્યા પછી યોગ્ય પગલું લઈ શકાય.

---

૧૫. દેખરેખની મુલાકાતમાં સુધારો નક્કી થયો છે. આગળની મુલાકાતનો મુખ્ય હેતુ કયો?

(અ) માત્ર મુલાકાતની તારીખમાં વધારો કરવો **(બ)** નક્કી કરેલ પગલાંથી સુધારો થયો કે નહીં તે જોવું

(ક) ફરી એ જ નોંધ લખીને મુલાકાત પૂરી કરવી **(ડ)** પહેલાંની નોંધ વાંચ્યા વિના નવો વિષય પસંદ કરવો

જવાબ : (બ) નક્કી કરેલ પગલાંથી સુધારો થયો કે નહીં તે જોવું

સમજૂતી : દેખરેખમાં પ્રતિસાદ અને અનુસરણ બંને જરૂરી છે. ઉકેલના અમલ અને પરિણામને જોવાથી કામમાં સતત સુધારો થઈ શકે છે.

---

૧૬. નીચેનાં બે નિવેદનો જુઓ: ૧. દરેક પાત્ર લાભાર્થીને આવરી લેવાનું આયોજન કરવું. ૨. માત્ર આવતા લાભાર્થીઓની નોંધથી સમગ્ર ગામ આવરી લેવાયું માનવું. કયો વિકલ્પ યોગ્ય છે?

(અ) માત્ર નિવેદન ૨ યોગ્ય છે **(બ)** બંને યોગ્ય છે

(ક) બંને અયોગ્ય છે **(ડ)** માત્ર નિવેદન ૧ યોગ્ય છે

જવાબ : (ડ) માત્ર નિવેદન ૧ યોગ્ય છે

સમજૂતી : સમગ્ર વિસ્તારની જરૂરિયાત અને બાકી લાભાર્થીને શોધવો જરૂરી છે. કેન્દ્રમાં આવેલા લોકોની નોંધથી જ સંપૂર્ણ વ્યાપ્તિ સાબિત થતી નથી.
